

kunde bevares saavel af Erhvervsfrihed som af personlig Frihed, og netop den store Indskrænkning, som man ved Vedtagelsen af et Lovforslag om 8 Timers Arbejdsdagen vilde gøre i den personlige Frihed, var for mig et væsentligt Moment til at modarbejde Indførelsen af 8 Timers Arbejdsdagen. Jeg fremhævede, at dens Indførelse forekom mig at være en saa stor Indskrænkning af Friheden, at man maatte modarbejde den; jeg fremhævede, at der var saa stor Forskel paa Fagene, at det var urimeligt uden videre at indføre 8 Timers Arbejdsdagen i dem alle. Jeg fremhævede, at det specielt for mit Fags Vedkommende var saaledes, at man ikke kunde gennemføre 8 Timers Arbejdsdagen i en Del af Aaret, og at det derfor var uheldigt, at man kom ind paa en Lovgivning, der forhindrede, at gaa *over* den 8 Timers Arbejdsdag i en anden Del af Aaret. Det forekom mig ogsaa — som det netop blev nævnt af Venstres ærede Ordfører (Søren Qvist) —, at man, naar man først var gaaet til at indføre 8 Timers Arbejdsdagen paa alle andre Omraader, maatte være belavet paa ogsaa at komme til at indføre den i Landbruget; men det vilde være betænkeligt, fordi dette Fag var saa ejendommeligt, at 8 Timers Arbejdsdagen ikke paa nogen Maade kunde anvendes der. Jeg fandt deri en Bestyrkelse af min Opfattelse: at der virkelig kunde være god Grund til at tage under den nøjeste Overvejelse, om man ikke, inden man indførte saa store Indskrænkninger, som her er Tale om, maatte tage Hensyn, ikke blot til de enkelte Fag, men ogsaa til de enkelte Individ.

**Sundbo:** Den højtærede Indenrigsminister forsøgte jo et lille Forsvar for sine Embedsmænd overfor det ærede Medlem Hr. Drachmann. Det forekommer mig, at Forsvaret havde mere Karakter af et Angreb end af et Forsvar. I hvert Fald vil jeg gerne nedlægge en mild Protest mod den Udlægning, den højtærede Minister gav af Embedsmændenes Deltagelse i Kommissioner ganske i Almindelighed, at de, saaledes som det ærede Medlem Hr. Drachmann havde antydnet, burde afholde sig fra at tage Standpunkt. I saa Fald ved jeg ikke, hvad de skal der. Det er rimeligt, hvis man sætter konservative Embedsmænd ind i en Kommission, at de gør deres Anskuelser gældende der, men det er lige saa rimeligt, at hvis der kommer unge og initiativrige Embedsmænd med moderne Interesser ind i en

Kommission, gør de ogsaa deres Anskuelser gældende i Kommissionen; og det synes jeg ikke, de skal have nogen som helst Reprimande for, hverken af det ærede Medlem Hr. Drachmann eller af den højtærede Indenrigsminister. Det er ikke blot deres Ret, det er ogsaa deres Pligt, og ikke alene Ministeren, men ogsaa Rigsdagen har Krav paa, at de Herrer virkelig gør deres Anskuelser gældende, at de virkelig oplyser Spørgsmaalene og skaffer alt det Materiale frem, som kan belyse dem. Jeg gentager min Tak til de Embedsmænd, som har udtalt sig i dette Spørgsmaal, og jeg haaber, at vore unge Embedsmænd mere og mere maa fordybe sig i de sociale Spørgsmaal og være med til at bringe Klarhed paa disse Omraader.

Det er egentlig mærkeligt, at vi skal have behov her at drøfte et saadant Spørgsmaal som dette, hvorvidt 8 Timers Arbejdsdagen skal indføres eller fremdeles faa Lov at være gældende og antage en fast Form. Det er jo nu 30 Aar siden, de store Virksomheder i Udlandet begyndte at indføre 8 Timers Arbejdsdagen og befandt sig overordentlig vel derved. I det Aar 1892 skriver en engelsk Storfabrikant, Mr. Allan, til den ældre Gladstone og beklager, at Ministeren ikke kunde forstaa, at 8 Timers Systemet var det bedste Arbejdssystem, man kunde have. Mr. Allan havde den Gang i sin Fabrik indført 8 Timers Systemet, havde arbejdet med det et halvt Aar og erklærede, at det er det bedste Arbejdssystem, han kender, det er til Fordel for ham, Fabrikanten, det viser hans Regnskabsbøger, og det er til Fordel for Arbejderne, de faar mere Tid til at pleje Familielivet, bliver ikke saa let syge, men har det bedre og føler mere Interesse for Arbejdet end før. Han anmoder indstændig Ministeren om at studere dette Spørgsmaal nøjere, idet han da forhaabentlig vilde komme til det samme Resultat, at 8 Timers Arbejdsdagen er det bedste Arbejdssystem. Saaledes kunde der fremdrages en Række Eksempler paa, at man allerede først i Halvfemserne omkring i England og Amerika for ikke at tale om Australien, som allerede den Gang gik til en lovbefalet 8 Timers Arbejdsdag, havde indført Systemet og befandt sig udmærket derved. Den Fabrikant, jeg nævnte, siger udtrykkelig: „Mine Arbejdere spiser nu deres Frokost hjemme, før de begynder deres Dagsgerning, og er i en bedre fysisk Tilstand under Arbejdet, Lærlingene